

Úřad práce České republiky, generální ředitelství

Č.j.: UPCR-2020/101242

Informace vztahující se k pomoci v hmotné nouzi

Žádost:

ze dne 20. 10. 2020

Žádost o poskytnutí informací na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

„Žádám o poskytnutí:

1. Všech vnitřních řídicích aktů, úplných znění metodických pokynů, normativních instrukcí, rozhodnutí ředitele/ky či jinak nazvaných interních směrnic v aktuálním znění, popř. odborných komentářů k zákonům, upravujících:

- a) rozhodování o dávkách v hmotné nouzi obecně
- b) provádění zákona č.110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- c) provádění zákona č.111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

2. Z důvodu poskytnutí zmatečných informací ze dvou různých poboček Úřadu práce, jež jsem kontaktoval, prosím o vyjádření oficiálního stanoviska k následujícímu:

a) jak správně vykládat ustanovení §4 odst.3, zejména poslední věty, znějící „Společně s nezaopatřeným dítětem se posuzuje pro účely tohoto zákona vždy rodič, který prohlašuje pro účely zvláštního právního předpisu4), že spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby3).“, tedy aplikuje-li se tato věta, pouze pokud žadatel o dávku pomoci v hmotné nouzi současně prohlašuje pro účely zákona o daních z příjmu, že spolu s nezaopatřeným dítětem trvale žije a společně uhrazují náklady na své potřeby (viz „pro účely tohoto zákona“) a pokud žadatel o dávku pomoci v hmotné nouzi toto prohlášení pro účely daně nečiní, ale činí ho druhý z rodičů nezaopatřeného dítěte, vychází se ze souhlasného prohlášení rodičů, ve kterém se rodiče např. dohodnou, že pro účely zákona o pomoci v hmotné nouzi bude nezaopatřené dítě (ve střídané péči) posuzováno společně s rodičem, který žádá o dávky pomoci v hmotné nouzi, přestože výše zmíněné prohlášení pro účely daně uplatňuje druhý z rodičů o dávky nežádající.

b) lze za snahu o zvýšení si příjmu vlastním přičiněním považovat podnikání na vedlejší činnost u osoby invalidní v 1. stupni, dle §9 odst.6 písm. b) Zákona o důchodovém pojištění, přestože momentálně z tohoto podnikání nemá příjmy, ale projevuje snahu např. inzercí či nabídkou služeb? A má právo pracovník úřadu práce v tomto případě nutit tuto osobu k ukončení živnosti a přihlášení se do evidence uchazečů o zaměstnání, jinak že nesplní podmínky hmotné nouze?

c) §3 odst.1 písm. a) Zákona pomoci v hmotné nouzi samostatnou výdělečnou činnost přímo řadí do okruhu osob, splňujících podmínku hmotné nouze („ani nevykonává samostatnou výdělečnou

činnost“), aniž by rozlišoval hlavní a vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. Splňuje tedy uvedenou podmínku §3 odst.1 písm. a) Zákona pomoci v hmotné nouzi i osoba, podnikající na vedlejší činnost (i když bez příjmů) nebo opět má být pracovníkem úřadu práce nabádána k ukončení živnosti a přihlášení se do evidence uchazečů o zaměstnání, v domnění úředníka, že zákonodárce tím myslel pouze hlavní samostatně výdělečnou činnost?

d) je pracovník úřadu práce oprávněn osobě podnikající na vedlejší činnost přisoudit fiktivní příjem dle §8 odst.2 Zákona o životním a existenčním minimu ve výši 50 % měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství, přestože tento odstavec ve větě třetí jasně hovoří, že „Částka uvedená ve větě první se nepoužije, jde-li o osobu vykonávající výdělečnou činnost, která se považuje podle zákona o důchodovém pojištění za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost29).“?

e) v případě, že si osoba pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi našla přiměřené bydlení, ale majitel-pronajímatel bytu si nepřeje, aby tam bydlela osoba, které jsou poskytovány

jakékoli dávky státní sociální podpory, může tato osoba požadovat po úřad práce, aby pronajímatele nijak nekontaktoval, nesděloval mu informace o pobírání dávek státní sociální podpory apod.? Podotýkám, že tato osoba nenaplnuje potřeby §40 odst. 2 Zákona o životním a existenčním minimu o stanovení zvláštního příjemce a je plně schopna s dávkou hospodařit.“.

Odpověď generálního ředitelství Úřadu práce ČR:

K Vaší žádosti Vám sdělujeme následující:

Ad 1): V příloze tohoto dopisu Vám zasíláme následující vnitřní řídicí akty vydané generálním ředitelstvím Úřadu práce ČR, týkající se dávek hmotné nouze:

- Sdělení vedoucí oddělení nepojistných sociálních dávek č. 2/2012 Výklad § 23 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi – poměrná část příspěvku na živobytí
- Úplné znění Směrnice generální ředitelky č. 4/2017 ve znění Dodatku č. 1 a č. 2 Postup Úřadu práce České republiky při realizaci veřejné služby
- Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN č. 5 /2015 Postup při určení v místě obvyklého nájemného pro systém dávek pomoci v hmotné nouzi
- Sdělení ředitelky odboru nepojistných sociálních dávek č. 9/2013 Sjednocení postupů k dávkám pomoci v hmotné nouzi (MOP a DnB)
- Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN č. 9/2015 Postup při poskytnutí mimořádné okamžité pomoci k úhradě nezbytného jednorázového výdaje – jistoty (kauce)
- Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 10/2016 Užití přímé úhrady a zvláštního příjemce u dávkou doplatek na bydlení
- Sdělení ředitelky odboru nepojistných sociálních dávek č. 11/2013 Postoupení spisové dokumentace v oblasti NSD
- Sdělení ředitelky odboru pro sociální věci č. 11/2016 Předávání spisové dokumentace v agendách nepojistných sociálních dávek v rámci krajské pobočky ÚP ČR
- Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci a vedoucí oddělení NSD pro OZP, dávky PP a IPSPO č. 13/2018 Sjednocující postupy Úřadu práce České republiky při posuzování zdravotního stavu pro účely výkonu veřejné služby a úhrady zdravotních prohlídek
- Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 16/2015 Mimořádná okamžitá pomoc dle ustanovení § 2 odst. 5 písm. c) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 16/2018 Postup v případech, kdy společník/jednatel společnosti s.r.o. je žadatelem/příjemcem dávky hmotné nouze
- Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 17/2018 Postup při určení rozsahu poskytování dávky mimořádné okamžité pomoci dle § 2 odst. 5 písm. b) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 18/2018 Výplata dávek pomoci v hmotné nouzi ve věcné formě prostřednictvím poukázek
- Úplné znění Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 18/2018 ve znění Dodatku č. 1 Výplata dávek pomoci v hmotné nouzi ve věcné formě prostřednictvím poukázek
- Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN č. 20/2013 Doplatek na bydlení a přímá úhrada
- Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN č. 21/2013 Živobytí navýšené o dietní

stravování v těhotenství a při kojení do jednoho roku dítěte

- Dodatek č. 1 ke Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN č. 21/2013 Živobytí navýšené o dietní stravování v těhotenství a při kojení do jednoho roku věku dítěte

- Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN č. 22/2013 Vyplácení dávky doplatku na bydlení do azylových domů a jiných pobytových sociálních služeb

- Sdělení vedoucí oddělení nepojistných sociálních dávek č. 23/2012 Posuzování neodůvodnitelné zátěže systému u dávek pomoci v hmotné nouzi a dávek pro osoby se zdravotním postižením a postup předávání informací mezi Úřadem práce a Ministerstvem vnitra vč. Dodatku č. 1a č. 2

- Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN č. 28/2014 Sdělení k zákonu

č. 252/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve vztahu k systému dávek pomoci v hmotné nouzi s přílohami.

Ad 2a): K vámi citovanému ustanovení odstavce 3 je nutno uvést, že v situaci, kdy je dítě svěřeno do společné nebo střídavé péče rodičů, je nutné souhlasné prohlášení obou rodičů, s kým bude dítě posuzováno. Toto prohlášení lze měnit vždy po uplynutí jednoho kalendářního měsíce. Zákon nepočítá se situací, že by se rodiče na této skutečnosti nedohodli. Pokud by přesto k dohodě nedošlo, lze v tomto případě využít pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPHN“), kdy plátce dávky sám určí, s kým dítě bude posuzováno. V této situaci se v praxi doporučuje, aby střídavě jeden měsíc bylo dítě posuzováno s jedním rodičem a další měsíc s rodičem druhým. Nicméně se vždy s dítětem posuzuje rodič, který prohlašuje pro jiné účely, že spolu s tímto dítětem trvale žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby. Tímto je myšleno např., jestliže jeden z rodičů pro účely příznání daně z příjmů fyzických osob (ve smyslu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, uplatňuje slevu na dani na toto dítě, čímž dokazuje, že s dítětem žije ve společné domácnosti a pečuje o něj.

Ad 2b): Ano, u osoby, která má 1. stupeň invalidity a k tomu podniká na vedlejší činnost lze posuzovat snahu zvýšení příjmu vlastním přičiněním i přesto, že z uvedeného nemá v daném období příjem. Svoji snahu oprávněná osoba prokazuje i tím, že inzeruje a nabízí služby. Úřad práce ČR by neměl nutit žadatele k ukončení či přerušení živnosti, jestliže žadatel prokazuje snahu mít z této činnosti příjem nabídkami služeb atd.

Ad 2c): Úřad práce ČR by neměl oprávněnou osobu nutit k ukončení či přerušení živnosti, a to ani u vedlejší činnosti. Podmínka dle ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) ZPHN je splněna.

Ad 2d): Zjišťování započitatelného příjmu probíhá i v případech, kdy osoba samostatně výdělečně činná vykonává tuto činnost jako vedlejší nebo u osoby, jejíž činnost se nepovažuje podle zákona o důchodovém pojištění za činnost osoby samostatně výdělečně činné proto, že tuto činnost nevykonává soustavně. U těchto osob se vychází z příjmů skutečně dosažených a zjištěných. Pro tyto osoby neplatí minimální fiktivní započitatelný příjem (tj. 50% měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství), a proto se při stanovení minimální výše vychází z poloviny této částky (25% měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství) až do konce kalendářního měsíce, ve kterém podá osoba daňové přiznání, nebo sama určí výši příjmu, pokud není povinna podat daňové přiznání.

Ad 2e): Pokud klient dokládá řádně a včas veškeré rozhodné náležitosti k nákladům na bydlení, nemá Úřad práce ČR důvod pronajímatele kontaktovat a sdělovat mu informace o pobírání dávek státní sociální podpory. Pronajímatel není účastníkem správního řízení. Nicméně v souladu s ustanovením § 50 ZPHN je Úřad práce ČR oprávněn dotázat se třetí osoby na skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku a její výši.

Poskytnuté informace Vám zasíláme do datové schránky: xxx.

Přílohy: Žadateli byly poskytnuty přílohy dle textu, které však z důvodu jejich mimořádného rozsahu nezveřejňujeme.

S pozdravem